

Veien inn: motivasjon og ambisjon

Hvorfor blir noen trenere i norsk håndball? Hva motiverer dem til å bli det? Mange foreldre, særlig fedre, blir trenere fordi egne barn begynner med en idrett (Se f.eks. Graham & Dixon, 2017; Fasting et al., 2017; Stefansen et al., 2018). Det er stort behov for frivillige trenere i barne- og ungdomsidretten, og foreldre som melder seg for å bidra, blir i det store og hele tatt imot med åpne armer. Når det gjelder rekruttering av trenere på høyere nivå, vet vi at prosessene er annerledes. Kjennskap, nettverk og kvalifikasjoner, både formelle og uformelle, spiller inn (se f.eks. Gils et al., 2021). I dette kapitlet skal jeg presentere forskningsdeltakernes fortellinger om hvordan og hvorfor de begynte som trenere, og hva som motiverer dem til å fortsette. Framstillingen tar utgangspunkt i to ulike beveggrunner: På den ene siden lyst og ansvar, og på den andre siden lederskap og vinnervilje. Avslutningsvis sammenfatter jeg diskusjonene og drøfter ulike trenertyper. Dette kapitlet er et viktig bakteppe for fortellingene som drøftes i de neste kapitlene.

5.1 Lyst og ansvar

Lyst, glede og forpliktelse er gjennomgangstonen i mange av intervjuene, når deltakerne forteller om hvorfor de ble trenere og hvordan de opplever å være

trenerne. I forskningslitteraturen om kvinner som er trenere, trer det fram et skille mellom på den ene siden «*mamma-trenere*», som primært er trenere for å være gode forbilder og å tilbringe kvalitetstid med egne barn (jf. LaVoi & Dutove, 2012, s. 22), og på den andre siden *topp-trenere*. Flere av deltakerne i denne studien knytter også sin motivasjon for å bli trener til et ønske om å bidra til barnas fritidsaktiviteter. En av dem beskriver det slik:

Jeg har en far som har vært håndballtrener i 25–30 år, så jeg er mer eller mindre oppvokst i en hall. Så da eldstemann begynte på skolen, og det var snakk om håndball, så sa jeg egentlig at hvis det er noen andre som har lyst til å være trenere så skal de få lov, men jeg kan veldig gjerne gjøre det. Og så var det jeg og en mor til som ble med, som hadde dem fram til de var 12 eller 13 år, tror jeg. Og da følte vi vel egentlig litt at vi kom til kort, og fikk inn noen nye krefter, som kunne litt mer, som da var menn, faktisk. Så det var egentlig sånn det begynte. Og så da hun første var ferdig så hadde jeg vel litt pause, og så var det andremann som skulle til, og da var det samme greia en gang til. Og så med tredjemann. Så det har egentlig bare blitt en sånn ting vi gjør. Altså, jeg har på en måte ikke tvunget ungene til å være med på det, men når forslaget kom og de hadde lyst, så tenkte jeg da kjører vi på og så ser vi hvordan det går.

Flere av deltakerne forteller lignende historier: Far (eller mor) var håndballtrener, og de «vokste opp» i hallen. Derfor følte det både naturlig og riktig å bli håndballtrener selv også. I sitatet over ser vi tydelig at vedkommende har lyst til å bli trener. Andre kan også «få lov», sier hun, men hun vil veldig gjerne påta seg trenerrollen selv.

Mange av intervjuene er preget av fortellinger om sterke følelser og mye glede knyttet til håndballen. En av deltakerne som i dag jobber som trener og lærer med håndball som toppidrett, beskriver sitt møte med håndballen som «kjærlighet ved første blick». Hennes mor var trener, og hun forteller at hun tidlig så det som en drømmejobb å bli trener, slik at hun kunne gi ungdommer de samme fine opplevelsene knyttet til vennskap og trening, som hun selv hadde hatt i oppveksten. Et slikt ønske om at andre skal få oppleve den samme gleden, går igjen som motivasjon for å bli trener i flere intervjuer. En

av dem som ble spurt om å være trener allerede tidlig i tenårene, beskriver egen motivasjon slik:

Vi hadde fått helt ny idrettshall der hvor jeg vokste opp, og jeg elsket jo håndball fra dag 1. Og jeg ble så imponert over engasjementet til alle de som stilte opp og ville trene meg. Og da hadde jeg lyst til å gi noe tilbake, så jeg tror vel det var det som gjorde, i første omgang, at jeg tenkte at her må jeg bidra, jeg kan ikke bare få, jeg må gi noe tilbake og. [...] Og jeg synes fortsatt det er viktig å gi noe igjen, eller å bidra, at alle kan ikke ligge hjemme på sofaen. Da blir det jo ikke noen treninger, eller korps eller hva som helst, egentlig, man må hjelpe til i det man kan.

Ønsket om å gi noe tilbake til en idrett som har gitt henne selv så mye glede, er særlig framtreddende, men også tydelig sammenflettet med et ønske om å bidra i lokalmiljøet og samfunnet. En av de andre deltakerne er inne på det samme og sier ganske enkelte følgende om sin innsats som trener: «Jeg synes det er veldig hyggelig å kunne bidra med noe som jeg er god på i mitt nærmiljø.» En annen, som også var trener i tenårene, begynte senere som trener for egne barn og har deretter bidratt i den lokale klubben i mange år. Hun forteller at hun «liker det sosiale rundt det å være trener, det å møte masse folk, og ikke minst det å få være rundt masse kjekke ungdommer». Men det aller viktigste, sier hun, er «det å være med å bidra til å skape gode samfunnsborgere». En annen beskriver sin motivasjon slik:

Motivasjonen for å være trener er jo det engasjementet for barn og unge, det å være en tydelig voksenperson inn i barn og ungdom sitt liv, det er viktig. Og så er jo det håndballfaglige også med, og viktig. Det sportslige er viktig. Men det å få være en tydelig voksen for en del barn og unge som kanskje ikke har det så greit, er jo med å være en stor motivasjon da, og det er klart den vil jo alltid ligge der. Selv om jeg slutter som trener så vil jeg jo aldri slippe det laget som jeg nå har trent i 6 år. Jeg går jo ikke cold turkey på en måte, nei det kommer jo ikke til å skje. Og relasjonene til de jentene, de kommer jo til å være der.

Et lignende ønske om å være en tydelig voksen for barn og unge, gjenspeiles også i fortellingen til ei som var med på å starte opp et lokalt håndballag for årskullet til egen sønn:

Jeg hadde ikke egentlig noe veldig ønske om å trene så små barn, det er et veldig bevisst valg at jeg jobber som lærer i ungdomsskolen og ikke barneskolen, for det blir litt mye sånn oppdragelse for meg. Men så var det så mye tull på skolen med de gutta i klassen til sønnen min, og så hadde jeg et ønske om å prøve å gå inn og gjøre noe med den guttegruppa, egentlig sånn sosialt, da. Så det var egentlig min inngangsport for å bli trener.

Her ser vi at håndballens potensial som sosial dannelsesarena var den direkte årsaken til at denne deltakeren tok initiativ til å starte et håndballag og selv ble trener. Noe av det samme kommer også til uttrykk hos en av dem som begynte som trener fordi hun selv ble skadet:

Ja, det var først og fremst at jeg ble skadet som var den utløsende faktoren, men etter det så er det egentlig for å holde meg i miljøet og fortsette og drive med noe jeg følte at jeg mestret. Og for å gi andre den gleden jeg har hatt med håndballen oppover, da, for det har gitt meg utrolig mye både i å føle mestring, men også at man lærer struktur og fair play, og hvordan man oppfører seg og lever sammen. Og samarbeid.

I dette sitatet flettes et ønske om å bidra til at andre kan oppleve glede gjennom håndballen, sammen med et ønske om at barn og unge skal lære samarbeid og hvordan man oppfører seg og lever sammen. I tillegg framheves egen glede over å oppleve mestring og å være «i miljøet». Flere framhever det sosiale aspektet også for egen del, og understreker at de trives veldig godt «i hallen» sammen med både barn, unge og andre trenere.

Flere av deltakerne forteller om tilhørighet til både håndballklubben og lokalmiljøet, og det framstår både enkelt og naturlig for dem å engasjere seg som trenere. For en som er ny i lokalmiljøet, kan terskelen være høyere:

Jeg har jo alltid vært veldig glad i håndball, syns det er en veldig, veldig artig sport, og så var jeg på kamp og så bonusdatteren min spille. [...] Da på en måte trigga det noe i meg, som satt i gang at «åh, jeg har lyst til å gå inn å være trener!» [...] Det var sånn det starta, men det tok fortsatt noen år før jeg turte å ta skrittet å gå og spørre om de trengte trenere, for jeg visste jo ikke hvordan det var, om du måtte ha så og så mye kvalifikasjoner eller hva de tok inn. Men det er jo mangel på trenere, så de tok meg imot med åpne armer.

Mange av deltakerne forteller at det er store muligheter for å delta og bidra som trenere, for dem som melder seg. Deltakeren som er sitert her, ble tatt imot med åpne armer og fikk raskt tildelt et lag som hun kunne trene. Senere har hun også kommet inn i et av klubbens utvalg og blitt involvert i rekrutteringsarbeid.

Intervjuene er gjennomgående preget av mye entusiasme og glede knyttet til trenerarbeidet. En av deltakerne er imidlertid mest oppgitt, og representerer en viktig motstemme. Hun forteller at det var trenermangel i klubben, og siden hun uansett alltid satt i hallen mens barnet hennes trente, ble hun spurt om hun kunne bidra, i stedet for å bare se på. Etter ganske kort tid ble hun hovedtrener for barnets lag, og senere, da neste barn begynte å spille håndball, fikk hun ansvar for dette laget også. Men hun har ganske blandede følelser knyttet til trenerarbeidet:

Jeg har jo egentlig sagt hver sesong at nå syns jeg noen andre kan ta over, for jeg er jo ikke trenerutdanna, det går jo kun på egne erfaringer. Og håndballen har jo endra seg lite grann med åra, det er ikke bare venstre-høyre-finte og hoppeskudd lenger, så jeg ... Altså, jeg har prøvd å henge med i svingene, og ser jo litt på hvordan andre gjør det, men har aldri meldt meg på trenerkurs eller noe sånn fordi jeg tenkte at «ja, det er snart noen som skal ta over». [...] Ja, det har faktisk vært litt frustrerende, for jeg har ropt ganske høyt om at noen må ta over, men så er det ingen, og da er det litt sånn, da ligger alt på mine skuldre. Hvis ikke jeg fortsetter så har de ingenting, og da kjører det i vasken.

Denne deltakeren begynte som sjåfør for et barn som skulle spille håndball, men ble raskt hanket inn som trener og forteller at hun de siste årene har vært i hallen omtrent hver eneste dag, som trener for lagene til begge barna. Nå er hun lei og ønsker at andre tar over. Samtidig har hun ikke samvittighet til å slutte før hun vet at nye trenere er på plass. Enkelte andre forteller også at behovet for trenere er så stort at det er vanskelig å trappe ned selv om de ønsker. Disse tar et stort ansvar ikke bare for egne barns fritidsaktivitet, men også for fritidstilbudet til andre barn i nærmiljøet.

Barnas deltakelse i idrett har tradisjonelt blitt sett som fedrenes domene, mens andre sider ved samvær med barn har vært forbeholdt, eller overlatt til, mødrene. I den amerikanske forskningslitteraturen er mødres underordnede rolle tydelig ved at de gjerne omtales som «team-moms», mens mødre som blir trenere, betegnes gjerne som «mamma-trenere». I den norske konteksten brukes vanligvis den kjønnsnøytrale betegnelsen *foreldretrenere*. Det kan på den ene siden tilsløre kjønnsforskjeller med hensyn til hvem som faktisk er trenere i norsk idrett. På den andre siden viser det til et likestillingsideal. Og nettopp forventninger om kjønnslikestilling gjenspeiles tydelig i det jeg oppfatter som den gjennomgående *tonen* i så å si alle mine intervjuer: Det framgår klart at deltakerne har et sterkt *eierskap* til håndballfeltet, og de går inn i trenerarbeid med stor *selvfølge*. Med få unntak gir de uttrykk for å være trygge og selvsikre som trenere, og de forteller om mye glede og trivsel.

Forskningsdeltakernes fortellinger om hvorfor de har begynt som trenere, er dessuten preget av *selvstendighet*. I en studie av kvinners erfaringer som fotballtrenere (Røthing, 2024), fortalte svært mange av deltakerne at de var trener i samme klubb som sin mannlige samboer/ektefelle, og mennene ble ofte omtalt som del av deres egen fortelling om trenerarbeid. Blant håndball-trenerne er samboer/ektefelle imidlertid nesten helt fraværende i fortellingene. Med noen få unntak beskrives trenerarbeidet som et selvstendig prosjekt, og om ektefeller eller samboere deltar eller ikke, framstår rett og slett som lite relevant for deres fortellinger om *sitt eget* engasjement som trenere.

5.2 Lederskap og vinnervilje

Mange ønsker at barn og unge skal oppleve glede ved håndballen, slik de selv har gjort, og vil bidra til utvikling av sosiale ferdigheter for barn og unge i lokalmiljøet. Men det er også andre ting som har motivert deltakerne i denne studien til å bli trenere. Enkelte er opptatt av at de som kvinnelige trenere ønsker å trene jentelag og være gode forbilder for jenter (jf. LaVoi & Dutove, 2012), men dette er ikke – som vi kanskje kunne forvente – et framtrødende tema i intervjuene. Noen forteller at de ble motivert til å bli trener fordi de selv mente de kunne gjøre en bedre jobb enn andre trenere, eller fordi de rett og slett opplevde at de hadde talent fo å være trener. En forteller følgende:

Jeg skjønnte veldig tidlig at jeg ikke var noe landslagsmateriale [som spiller]. Men så merka jeg, da jeg kom på videregående, at jeg var veldig engasjert i den lederrollen, og gjorde det bra. Jeg gikk idrettsfag og gjorde det bra i alle sånne lederkurs, og fikk ansvar for det første laget jeg trente da jeg var 16 år. Og jeg endte liksom opp som kaptein på alle lag som jeg spilte på, og jeg var veldig fornøyd med å spille mye og heller ha en større rolle på lag på lavere nivå. Jeg tror det falt seg litt naturlig for meg å være leder og bli trener og jeg skjønnte at jeg hadde – i mangel på et annet ord – litt talent for å få med de andre og lede andre. Jeg skjønnte gruppedynamikken, var ikke så veldig opptatt av egne prestasjoner, var litt mer opptatt av at laget vant og å få med alle.

En annen forteller at hun litt mer tilfeldig oppdaget sitt trenertalent:

Vi ble enige om at sønnen min skulle prøve håndball og jeg skulle bli trener, og så endte det opp med at han syntes det var veldig gøy og jeg syntes det var veldig morsomt å være trener. Det ble til at jeg fikk en lidenskap for den trenerrollen og jeg har egentlig følt meg mer tilpass som trener enn som spiller. Jeg vet ikke om det har med meg som person å gjøre, men jeg liker å lære bort ting, jeg liker å være i team, jeg liker å lede et lag. Altså, ja, jeg kjente meg veldig sånn tilfreds i den rollen der.

Begge de som er sitert her, har spilt håndball selv i flere år, men skjønte, som den første sier, at de ikke var «landslagsmateriale» som spillere. Som trenere har de imidlertid opplevd mestring og å lykkes godt.

Flere deltakere forteller at de motiveres av å se mestring, utvikling, og at spillerne lykkes. En kommenterer at «jeg er ganske ambisiøs, jeg er det. Jeg tror ikke jeg hadde klart å trene bare for gøy, jeg må se progresjon og litt resultater, det er viktig for å holde motivasjonen oppe». En annen forteller at «det er mer håndball når de blir eldre, og det er håndballen jeg liker. Det er gøy med lek også, men jeg synes det er gøy å vinne». En tredje deltaker, som trener barn og unge, var også tydelig på sitt konkurransedriv og lyst til å vinne:

Jeg synes det er veldig gøy å vinne, jeg er jo skapt sånn, for å si det sånn, så jeg har en indre konflikt med meg selv ganske ofte. Jeg vil veldig gjerne alltid sette de beste på banen for å vinne kampen, så jeg har måttet gå mange runder med meg selv, spesielt når disse ungene har vært små, i forhold til det å bevare flest mulig, både jenter og gutter i idretten, men det har nå gått greit, tror jeg hehe, eh ... men jeg pusher de nok ganske langt når de først er på trening.

Hva slags tilbakemeldinger får du på det?

Eh, guttene syns jo det er veldig gøy, de er nok ikke vant til det ... av damer, da. Mens jentene har vært litt sånn, de som på en måte har satsa og syns det har vært gøy med håndball og sånne ting har jo skjont at det er for at man skal bli bedre. Og så er det jo de som på en måte bare er med for det sosiale, de har nok ikke syntes at det har vært like greit alltid at man pusher så hardt, men jeg er jo veldig opptatt av at når man er på trening så er man på trening for å trene, og det er litt viktig, og det er det ikke alle barn som skjønner ...

Flere har pekt på spenningsforholdet i barne- og ungdomsidretten mellom inkludering på den ene siden og konkurranse på den andre (Se f.eks. Helle-Valle, 2008; Hjelseth, 2016). I sitatet over kommer dette tydelig til uttrykk: Som trener for barn er det ikke legitimt å dyrke vinnerviljen uhemmet, og denne deltakeren opplever at hun må tøyle sin egen lyst til å vinne. I deler

av forskningslitteraturen som jeg har omtalt i kapittel 4.1, framstilles gjerne konkurransedriv som et kjennetegn på menn, og som noe som bidrar til at idrettsfeltet er mannlig konnotert. Også norske studier indikerer at jenters deltakelse i idrett oppfattes som mindre konkurransedrevet enn gutters, og dette knyttes både til hva jenter selv sier om sin deltakelse, og til hvilke forventninger andre har til dem (Broch, 2015, 2016; Persson, 2022; Persson, Stefansen & Strandbu, 2020; Røthing, 2024). Det er rimelig å anta at erfarne trenere, som deltakerne i denne studien, er godt kjent med denne typen oppfatninger av og forventninger om kjønnsforskjeller. Sitatet over kan forstås i lys av dette og som en kommentar til slike forventninger. For det første beskriver hun seg selv som en som synes det er «veldig gøy og vinne», og hun mener at hun er «skapt sånn». Dette kan leses som et argument mot etablerte oppfatninger om at jenter og kvinner ikke er så opptatt av å vinne, og kanskje også som uttrykk for at hun oppfatter seg selv som annerledes, et unntak, fordi hun liker å vinne. Fordi hun likere å vinne er hun også opptatt av å pushe spillerne på trening, og det opplever hun også som uvanlig; gutter er ikke vant med at damer gjør det. For det andre forteller hun at gutter synes det er veldig gøy å bli pushet hardt på trening. I fortsettelsen er hun i ferd med å si at jentene ikke liker det like godt, men her avbryter hun seg selv og forteller at de jentene som satser på håndball, de skjønner at det er viktig å trene hardt for å bli bedre. Det som først ser ut til å tre fram som en kjønnsforskjell blir snarere en fortelling om forskjeller knyttet til ambisjoner: Hvis du satser, liker du å bli pushet hardt på trening, uavhengig av kjønn, men hvis du ikke satser, er det ikke like gøy å trene hardt.

En oppfatning om at jenter og kvinner ikke er så opptatt av å vinne, og at kvinner som er det, opplever seg selv som unntak og annerledes, kommer til uttrykk i flere intervjuer. På spørsmål om hva hun liker spesielt godt ved å være trener, og hva som motiverer henne, er det en av deltakerne som rett og slett svarer følgende:

Jeg tror jeg har et litt annet svar enn mange andre trenere, men jeg liker å vinne. Det er det konkurranseelementet, jeg hatet jo å tape som spiller, og mange sier «jammen, man skal jo utvikle det ene og det andre og det tredje», og klart det er en del av pakka, men i bunn og grunn så holder jeg jo på med dette fordi jeg liker

konkurransen og jeg liker å kunne gjøre sånn at laget faktisk presterer utpå banen.

Dette sitatet er fra en ambisiøs trener på seniornivå. Siden hun er trener for voksne kan hun tillate seg å være opptatt av å vinne på en annen måte enn de som trener barn. Men selv om det er både legitimt og forventet å være opptatt av å vinne på det nivået hun er trener på – noe annet ville blitt sett på som useriøst – beskriver hun likevel en opplevelse av at hennes vinnervilje er uvanlig. Jeg har kun intervjuet kvinner og kan derfor ikke si noe om hva menn ville svart på spørsmålene om hva som konkret gjorde at de ble trenere, og hva som motiverer dem. Derfor kan jeg naturlig nok ikke vite om det er noe særegent ved kvinnenenes svar sammenlignet med hva menn ville svart. Men i det siste sitatet ligger det en antydning om hva som *forventes* av kvinner som er trenere. Vedkommende sier at hun liker å vinne, og at dette er en viktig motivasjon for å være trener, men hun sier også at hun forventer at dette er et uvanlig svar. Ut fra konteksten er det rimelig å anta at hun mener at andre *kvinner* ville svart annerledes og altså motiveres av andre ting enn å vinne. Og et stykke på vei kan hun se ut til å ha rett; svært mange av dem som er intervjuet, legger mer vekt på danning, samarbeid, samvær, mestring og idrettsglede, enn på konkurranse og å vinne kamper. Samtidig er hun, som vi allerede har sett, langt fra alene om å fortelle at hun liker å vinne.

5.3 Ulike trenertyper: inkludering versus konkurranse?

De to motivasjonstypene som er beskrevet i det foregående, refererer til et velkjent spenningsforhold mellom inkludering og breddeidrett på den ene siden, og konkurranse og såkalte «satselag» på den andre. I Norge er bredde- og toppidrett organisert under samme paraply gjennom Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Samtidig er det rimelig å si at de opererer etter ulike logikker: Breddeidretten er å forstå som en del av den norske velferdsstaten, som «samfunnsinvestering og oppvekstpolitikk» (Persson, 2022, s. 11), og dens overordnede mål er inkludering og folkehelse. Toppidrettens naturlige målsetting er imidlertid konkurranse og prestasjo-

ner (jf. Persson, 2022; Helle-Valle, 2008; Hjelseth, 2016). Idealet er at det skal være en vekselvirkning mellom de to, der breddeidretten danner basis for toppidretten, mens toppidretten bidrar til rekruttering til breddeidretten. Helle-Valle (2008) påpeker imidlertid i en artikkel om ulike diskurser innen bredde- og eliteidrett, et stadig tilbakevendende spenningsforhold mellom de to. Diskusjoner omkring lik spilletid for alle versus topping av lag, frivillige foreldretrenere versus lønnede, utdannede trenere, samt spenningsforhold mellom bredde- og eliteidrett, er velkjent i barne- og ungdomsidretten (se også Persson, 2022). Denne typen diskusjoner illustrerer at bredde- og eliteidrett delvis står i et spenningsforhold til hverandre, delvis overlapper hverandre og delvis kan sies å utfylle hverandre.

De to ulike typene motivasjon som er beskrevet i det foregående, kan også sies å gjenspeile ulike trenertyper, der den første viser til breddetrenere, mens den andre viser til det som gjerne omtales som «topptrenere». Det er imidlertid stor kompleksitet i intervju materialet mitt slik at deltakerne ikke uten videre kan kategoriseres som enten den ene eller andre typen trener. Andres forskning peker også på ulike typer innenfor disse to hovedkategoriene. I sin studie av kjønn og trenererfaringer fra barne- og ungdomsidretten i California, beskriver Messner (2009) tre ulike typer trenere blant kvinner. Den første typen er «Stoppers». Dette er kvinner som slutter som trenere etter kort tid. Den andre typen kaller Messner «Cyclers». Disse følger et lag i et par-tre år fra spillerne er små, men begynner deretter om igjen med et nytt lag. Hovedparten av disse kvinnene ga uttrykk for at de trivdes best med de yngste spillerne fordi de følte at de ikke hadde den kompetansen eller de ambisjonene som kreves for å følge lagene videre. Men noen ville gjerne fulgt lagene videre oppover, uten å få muligheten. Dette kan forstås i lys av spenningsforholdet mellom «barne-kompetanse» og «idretts-kompetanse», og forventninger, om at kvinner primært har barne-kompetanse (Messner, 2009). Den tredje trenertypen omtaler Messner som «Gamers». Dette er kvinner som begynte som trenere for yngre barn, men som «broke through the age-based glass ceiling» (Messner, 2009, s. 56) og fikk mulighet til å trene eldre lag. Etersom jeg hadde som krav at de jeg intervjuet skulle ha minst tre års erfaring som trener, er det ingen «Stoppers» i mitt materiale. Noen av dem jeg har intervjuet, kan imidlertid kategoriseres som «Cyclers», ettersom de har begynt på nytt med yngre lag framfor å følge lagene videre gjennom aldersbestemte serier. Flere av deltakerne i min studie er typiske «Gamers»

som har fulgt lag gjennom mange år, gjerne helt opp til juniornivå. Det er imidlertid ingen som forteller at de har møtt motstand i klubbene mot å få trene eldre barn og ungdommer.

Blant trenere på høyt nivå er det også mulig å peke på ulike typer. Christensen (2013) differensierer, basert på intervjuer med ti topptrenere i Danmark, mellom tre trenertyper: Eliteutøvertreneren som får status og tilkjennes kompetanse basert på egen utøvererfaring, den akademiske treneren med mye trenerutdanning og høy formell kompetanse, og det Christensen omtaler som «the early-starter»- treneren. Alle disse tre trenertypene er til stede i mitt materiale, delvis som deltakere og delvis som fortellinger om andre trenere i Norge. Det er mange av dem jeg har intervjuet, som begynte tidlig som trenere, og noen av dem er svært ambisiøse. Det er imidlertid verdt å merke seg at de unge, ambisiøse «early-starters» i mitt materiale legger stor vekt på trenerutdanning (jf. den akademiske treneren). På den måten kan de sies å følge to spor. Dette kan delvis forstås i lys av at trenerutdanning er påkrevd for å få lov til å trene lag på høyt nivå i norsk håndball. Samtidig kan det også forstås i lys av forskning som indikerer at kvinner som er trenere på høyt nivå, opplever at de må være ekstra flinke og jobbe enda hardere enn sine mannlige kollegaer for å bli tatt på alvor og få muligheter som trenere (se f.eks. Norman, 2010a, 2010b; Schlesinger & Weigelt-Schlesinger, 2013; Lewis et al., 2018; Fasting et al., 2019; Drury et al., 2022). Det kan med andre ord forstås som ikke bare formelt nødvendig å følge et akademisk spor, men også som nødvendig for å få anerkjennelse fra (mannlige) trenere og klubbledere. Det er ellers verdt å merke seg at Christensens studie er basert på intervjuer med kun menn, fordi ingen kvinner oppfylte de kravene hun hadde satt for å kvalifisere til kategorien «topptrener» (2013, s. 101).

Når vi skal peke på ulike trenertyper og kjennetegnet ved disse, er det særlig to ulike momenter som flettes sammen: Det ene gjelder trenernes egen motivasjon, og det andre gjelder hva slags lag de er trener for eller hvilke klubber de er trenere i. I mitt materiale kan vi for det første skille mellom på den ene siden *breddetrenere* som vektlegger danning, samarbeid, inkludering, mestring og idrettsglede, og på den andre siden *satsetrenere* som legger stor vekt på konkurranseaspektet og vinnervilje. For det andre kan vi skille mellom *den frivillige, idealistiske treneren* og *den semiprofesjonelle, betalte treneren*. Disse to sorteringsmåtene er langt på vei parallelle: Det er mange frivillige, idealistiske trenere i breddeklubbene, og det er mange semiprofesjonelle,

betalte trenere i satseklubbene. Det er imidlertid *også* mange breddeklubber som betaler honorar til trenere, og som hyrer inn semiprofesjonelle, betalte trenere. Dessuten er det riktig å si at stort sett *alle* trenere i norsk håndball, også de som er betalte trenere, legger ned stor frivillig, ulønnet innsats. Alle er med andre ord preget av en idealistisk tilnærming til trenerarbeidet, også de som er lønnet.

Skillet mellom foreldretrenere og topptrenere som trer fram i forskningslitteraturen (jf. f.eks. LaVoi & Dutove, 2012), kan ses som en annen variant av de to andre motsetningsparene nevnt over, men også her er det overlapp. Foreldretrenere kan nemlig være frivillige og idealistiske, men (samtidig) også både betalte og ambisiøse. Betegnelsen «foreldretrenere», som motsetning til topptrenere, kan dessuten bidra til å dekke over en svært viktig gruppe trenere, nemlig frivillige og idealistiske breddetrenere som ikke er foreldre til noen av spillerne på laget. På grunn av stor kompleksitet i det empiriske materialet, slik drøftingene i dette kapitlet har vist, og av hensyn til deltakernes anonymitet, kommer jeg ikke til å sortere og presentere dem kategorisk som den ene eller den andre trenertypen i framstillingen i de neste kapitlene. Jeg vil imidlertid i noen grad omtale dem som enten *breddetrenere* eller *ambisiøse trenere*, i den grad det er nødvendig for å kontekstualisere intervjuisiter som drøftes. Disse betegnelsene henspiller både på hva slags lag de trener, og på den enkeltes motivasjon og ambisjon.

